

Bestuingsforslag nr. B 79. Fremsat den 21. marts 1980 af Mimi Jakobsen (CD), Bollmann (CD), Erhard Jakobsen (CD) og Arne Melchior (CD)

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner

(Indførelse af et ligemandsprincip m. m.)

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag, der ændrer lov nr. 362 af 13. juni 1973 om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, som ændret ved lov nr. 328 af 10. juni 1976, efter følgende retningslinjer:

1. I de kollegiale organer træffes beslutning i hver enkelt sag af de medlemmer af det pågældende organ, der denne sag vedrørende opfylder følgende principielle betingelser (*ligemandsprincippet*): »Ved afgørelse af – eller indstilling i – en sag (gennem afstemning eller på anden måde) kan kun deltagende personer, der i kraft af deres uddannelse og ansættelsesforhold må forventes at besidde den vedrørende sagen fornødne faglige indsigt, dvs. en faglig indsigt mindst på linie med det niveau, sagen og dens eventuelt omhandlede personer repræsenterer.«

I forbindelse hermed skelnes der i praksis kun mellem 4 sagsniveauer (kompetenceniveauer) svarende til følgende 4 ligemandsgrupper:

- gruppe I: Rektor, professorer, docenter og doktorer,
- gruppe II: Heltidsansatte lektorer og adjunkter,
- gruppe III: Teknisk-administrativt personale,
- gruppe IV: Studerende.

Ved en sags behandling og afgørelse har det enkelte medlem af det pågældende kollegiale organ enten stemmeret (som indbefatter

udtaleret) eller kun udtaleret eller ingen af delene. Men disse muligheder kan for det enkelte medlem skifte fra sag til sag. Har et medlem i en given sag stemmeret, kan der enten være tale om almindelig stemmeret (hver stemmeberettiget person én stemme) eller vægtet stemmeret (stemmewægt efter ligemandsgruppe).

Omfatter en sagsbehandling nedsættelse af et udvalg, en kommission eller lignende, kan ethvert medlems eventuelle stemmeret kun udøves i forbindelse med valg af den eller de repræsentanter i udvalget, kommissionen etc., der tilhører samme ligemandsgruppe som medlemmet selv.

De kollegiale organer er beslutningsdygtige i en sag, når der er så mange af de i sagen stemmeberettigede medlemmer til stede, at mindst halvdelen af den samlede stemmewægt er repræsenteret.

Beslutninger træffes i overensstemmelse med den største afgivne stemmewægt blandt de fremmødte, medmindre andet fastsættes af undervisningsministeren.

For at lette anvendelsen af ligemandsprincippet er nedenfor anført en fortegnelse over typiske sager, der behandles i de kollegiale organer. Ud for hver sagstype er for hver af de 4 ligemandsgrupper angivet, om medlemmer af den pågældende gruppe har almindelig stemmeret (a), vægtet stemmeret (angivet med et vægttal), udtaleret (u) eller ingen af delene (–). Med hensyn til princippet detaljer henvises til bemærkningerne.

	Gruppe			
	I	II	III	IV
1. Sager vedrørende <i>forskning</i>	2	1	u	—
2. Sager vedrørende <i>tilrettelæggelse af undervisning og eksaminer, samt dispensationsager</i>	2	1	—	u
3. Sager vedrørende <i>tilsyn med undervisningens og eksaminernes gennemførelse. Ankeinstanser</i>	a	a	—	a
4. Sager vedrørende <i>ressourcefordeling</i>	a	a	u	u
5. <i>Person- og personalesager</i> .				
(1) Ansættelse og afskedigelse af personale i gruppe I (professorer, docenter) samt af gæsteprofessorer. — Tildeling af doktor- og æresdoktorgrader.	a	u	—	—
(2) Ansættelse og afskedigelse af personale i gruppe II (lektorer og adjunkter på heltid og deltid) samt af stipendiater og deltidsansatte undervisningsassistenter. — Tildeling af licentiatgrader samt af jus docendi.	a	a	—	—
(3) Ansættelse og afskedigelse af personale i gruppe III.	a	a	a	—
(4) Relegation af studerende.	a	a	—	a
6. Sager vedrørende <i>organisatoriske forhold</i>	a	a	a	u
7. Alle øvrige sager.	a	a	a	a

Såfremt der opstår tvivl om, hvilken sags-type en sag henhører under, henføres den til den af de relevante sagstyper, som står øverst i fortegnelsen (dvs. har lavest *typenummer*).

2. *Konsistorium, fakultetsråd og fagråd* (jfr. §§ 9, 11, 12 og 16 i styrelsesloven) skal fortsat bestå af mellem 8 og 32 medlemmer, men således at de fire ligemandsgrupper (jfr. forslagets nr. 1) er ligeligt repræsenteret, dvs. med lige mange medlemmer.

3. *Rektor og prorektor* vælges af og blandt institutionens professorer, docenter og heltidsansatte lektorer med doktorgrad. Ved dette valg gælder der almindelig stemmeret.

4. *Institutbestyrelsen* sammensættes af lige mange medlemmer af gruppe I og gruppe II (se forslagets nr. 1), højst 4 fra hver gruppe, samt én repræsentant fra gruppe III.

5. De studerendes antal af repræsentanter i institutrådet kan højst udgøre en fjerdedel af det samlede antal.

6. De *centrale studienævn* nedlægges.

7. Hvert *studienævn* består af lige mange

medlemmer af grupperne I, II og IV (se forslagets nr. 1), i alt højst 12. De vælges for ét år ad gangen af og blandt de respektive gruppers medlemmer, for de studerendes vedkommende dog kun af og blandt de studerende, der studerer inden for det pågældende studienævns område.

8. Ved alle valg til de styrende organer skelnes der mellem 4 valggrupper svarende til de 4 ligemandsgrupper (se forslagets nr. 1), således at kandidatopstilling og afstemning finder sted separat inden for hver af de 4 grupper.

Ved alle valg til de styrende organer repræsenteres de studerende fra forskellige studenterlister, som opstiller ved valget, efter forholdstal svarende til de respektive afgivne (gyldige) stemmer, på samme måde som det sker ved forholdstalsvalgmetoden. Efter valget fordeles det indvalgte antal mandater fra hver studenterliste forholdsmæssigt på de ved valget deltagende faggrupper.

For at kunne lade sig opstille som kandidat ved et valg til de styrende organer kræves, at man ud over sin egen underskrift har underskrift fra henholdsvis 1, 2, 3 eller 4 stillere, efter som man tilhører gruppe I, II, III eller IV (se forslagets nr. 1).

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Målene i dette forslag til ændring af styrelsesloven adskiller sig principielt ikke meget fra målene i tidligere ændringsforslag, men den påtænkte fremgangsmåde er af en anden karakter, idet der stort set ikke foreslås ændringer i de styrende organers antal og sammensætning, men til gengæld indføres begrænsninger og nuanceringer i stemmeretten på basis af et kompetenceprincip, det såkaldte *ligemandsprincip*, der kort kan beskrives på følgende måde:

Ved afgørelse af – eller indstilling i – en sag (gennem afstemning eller på anden måde) kan kun deltage personer, der i kraft af deres uddannelses- og ansættelsesforhold må forventes at besidde den vedrørende sagen fornødne faglige indsigt, dvs. en faglig indsigt mindst på linie med det niveau, sagen og dens eventuelt omhandlede personer repræsenterer.

Det skal herved pointeres, at der med henblik på sikring af kompetente sagsbedømmers medvirken ved beslutninger ikke blot tales om »styrkelse af fagkyndigheden«, men at der opstilles et helt præcist kriterium for, at en afgørelse træffes på forsvarligt grundlag, og at en person kan betragtes som kompetent i forhold til en given afgørelse.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Ad 1. Ligemandsprincippet (i institutionelle anliggender)

Ved afgørelse af – eller indstilling i – en sag (gennem afstemning eller på anden måde) kan kun deltage personer, der i kraft af deres uddannelse og ansættelsesforhold må forventes at besidde den vedrørende sagen fornødne faglige indsigt, dvs. en faglig indsigt mindst på linie med det niveau, sagen og dens eventuelt omhandlede personer repræsenterer.

Denne generelle formulering af ligemandsprincippet er ny. I det hele taget findes der næppe nogetsteds en skriftlig formulering af princippet, hvis navn endda formentlig kun er kendt »i folkmunde«. Men i den eksisterende lovgivning er

princippet ført ud i livet i et par specielle situationer. Det drejer sig om:

- (1) Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 43 af 31. januar 1977 om erhvervelse af doktorgraden, § 11, stk. 2,
- (2) Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 597 af 3. december 1975 om ansættelse i professorstillinger, videnskabelige adjunkt/lektorstillinger og eksterne lektorater ved de højere uddannelsesinstitutioner under undervisningsministeriet, § 3, stk. 5 og 6.

I (1) står der: »Medlemmerne af (bedømmelses-) udvalget skal enten være professorer inden for fagområdet eller personer, der må anses for at besidde en faglig indsigt på et tilsvarende niveau.«

I (2) står der (i stk. 5): »Til bedømmelse af ansøgere til et professorat kan kun indtræde professorer eller personer, der må anses for at besidde faglig indsigt på et tilsvarende niveau«, og (i stk. 6): »Til bedømmelse af ansøgere til adjunkt/lektorstillinger eller til eksterne lektorater må kun indtræde professorer eller lektorer eller personer, der må anses for at besidde faglig indsigt på et tilsvarende niveau.«

Til forståelse af den foran under nr. 1 opstillede fortegnelse over sagstyperne i de kollegiale organer samt deres afgørelse efter ligemandsprincippet kan i øvrigt anføres følgende:

Typenummer 2:

Omfatter bl. a.

1. Undervisningsens mål.
2. Studieordningen som helhed.
3. Oprettelse, nedlæggelse og prioritering af kurser.
4. Pensumbeskrivelse, pensumindhold.
5. Valg af lærebøger.
6. Eksamenskrav og eksamensform.
7. Karaktergivning.
8. Undervisningens praktiske gennemførelse og relevans i forhold til undervisningens mål.
9. Institutbestyrelsens fordeling af arbejdsopgaver blandt det videnskabelige personale.

10. Dispensationssager.

Typenummer 4:

Omfatter bl. a. oprettelse og nedlæggelse af alle slags stillinger samt fastsættelse af belastningsnormer for undervisningsarbejdet.

Typenummer 6:

Omfatter bl. a.

1. Forslag til statut og standardforretningsorden.
2. Forslag om oprettelse og nedlæggelse af institutter samt fastlæggelse af disses fagområder.
3. Nedsættelse af forretningsudvalg, budgetudvalg, biblioteksudvalg samt udvalg vedrørende tildeling af akademiske grader eller vedrørende personalesager.

Endelig skal det tilføjes, at da ligemandsprincippet er et kriterium for overhovedet at få stemmeret ved en given sags afgørelse, er angivelse af udtaleret og vægtet stemmeret ikke en konsekvens af dette princip.

En større stemmевægt skal derimod opfattes som udtryk for en gennemgående større grad af kompetence, og udtaleret som udtryk for anerkendelse af en vis kompetence, men ikke tilstrækkelig til at give stemmeret.

Ad 4.

Denne ændring suppleres med en (hårdt tiltrængt) tydeliggørelse af afsnit II. B. 1 i stillingsstrukturcirkulæret (nr. 110 af 31. maj 1972) ved en klar og mere nuanceret inddeling af opgaverne efter kvalifikationsniveauer og en mere præcis angivelse af, i hvor høj grad og under hvilke omstændigheder der må finde afvigelser sted fra de normale regler om arbejdsfordelingen på professorer (og docenter), lektorer og adjunkter.

Ad 8.

Forslaget hænger sammen med, at der er et stigende antal medlemmer hen gennem grupperne, og med, at reglen om 3 stillere i gruppe I, som det er nu, er for strengt et krav.